

Gheorghe - Florin ȘTIRBĂȚ

O NOUȚATE EDITORIALĂ:

Pr. Dumitru Hapău, *Istoria bisericii din Dersca, județul Botoșani*

În seria lucrărilor dedicate istoriei diferitelor comunități locale din județul Botoșani a văzut recent lumina tiparului cartea cu titlul *Istoria bisericii din Dersca, județul Botoșani*, Suceava, Imprimeria S.C. ROF IMP. S.R.L. Suceava, 2016, 114 p., semnată de Pr. Dumitru Hapău, structurată astfel: *Prefață, Cuvântul autorului, Capitolul I: Satul Dersca și biserica, Capitolul al II-lea: Petrache Cazimir și următorii proprietari, Capitolul al III-lea: Primul Război Mondial, Capitolul al IV-lea: Dosarul Parohiei Dersca pe anul 1938, Capitolul al V-lea: Al Doilea Război Mondial. Refugiul, Capitolul al VI-lea: Întoarcerea din refugiu și perioada comunistă, Capitolul al VII-lea: Monografia bisericii Vițcani, Încheiere, Anexe documentare.*

Demersul monografic al pr. Dumitru Hapău asupra trecutului parohiei Dersca pe care de altfel o și păstorește, se încadrează preocupărilor de gen care îi animă pe oamenii care se identifică cu locurile unde s-au născut sau în care activează și care resimt necesitatea studierii trecutului ca pe o datorie în fața comunității. Părintele, slujitor de douăzeci de ani în respectiva parohie, ne mărturisește că motivația unei astfel de întreprinderi i-a oferit-o „respectul față de înaintașii care în vremuri extrem de grele au biruit vicisitudinile vieții și ne-au transmis nouă, celor de astăzi, această biserică atât de frumoasă”. (p. 91)

Instituție fundamentală a poporului român încă de la formarea sa, Biserica Ortodoxă s-a aflat mereu în centrul vieții comunităților. Și, de-a lungul timpului, nici biserica din Dersca nu s-a îndepărtat de acest adevăr, oferindu-i autorului un câmp vast de investigație, definit de el însuși prin cuvintele „oameni și fapte din mult iubitul nostru sat Dersca”. Căci, polarizând în jurul ei întreaga suflare a locului, Biserica, ca subiect de cercetare, i-a deschis părintelui perspectiva asupra evoluției istorice a întregii așezări.

Efortul de documentare al autorului a inclus consultarea unor variate categorii de izvoare istorice, publicate dar și inedite. Au fost cercetate o serie de documente publicate, utile asupra începuturilor așezării și ale bisericii din Dersca, precum: *Documente privind istoria României. Moldova. Sec. al XV-lea*, M. Costăchescu, *Documente moldovenești de la Ștefan cel Mare* (1933), Teodor Bălan, *Documente bucovinene* (1934), *Documentae Romaniae Historica. Moldova*, vol. 19 (1969). Aceste surse au fost completate cu informațiile desprinse din lucrările cu caracter general sau special consacrate istoriei Bisericii și nu numai, între care, selectiv, putem menționa: Ion Ionescu de la Brad, *Agricultura românească în județul Dorohoi* (1866), Mircea Păcurariu, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române* (1987), Ștefan

Efortul de documentare al autorului a inclus consultarea unor variate categorii de izvoare istorice, publicate dar și inedite. Au fost cercetate o serie de documente publicate, utile asupra începuturilor așezării și ale bisericii din Dersca, precum: *Documente privind istoria României. Moldova. Sec. al XV-lea*, M. Costăchescu, *Documente moldovenești de la Ștefan cel Mare* (1933), Teodor Bălan, *Documente bucovinene* (1934), *Documentae Romaniae Historica. Moldova*, vol. 19 (1969). Aceste surse au fost completate cu informațiile desprinse din lucrările cu caracter general sau special consacrate istoriei Bisericii și nu numai, între care, selectiv, putem menționa: Ion Ionescu de la Brad, *Agricultura românească în județul Dorohoi* (1866), Mircea Păcurariu, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române* (1987), Ștefan

Instituție fundamentală a poporului român încă de la formarea sa, Biserica Ortodoxă s-a aflat mereu în centrul vieții comunităților. Și, de-a lungul timpului, nici biserica din Dersca nu s-a îndepărtat de acest adevăr, oferindu-i autorului un câmp vast de investigație, definit de el însuși prin cuvintele „oameni și fapte din mult iubitul nostru sat Dersca”. Căci, polarizând în jurul ei întreaga suflare a locului, Biserica, ca subiect de cercetare, i-a deschis părintelui perspectiva asupra evoluției istorice a întregii așezări.

Demersul monografic al pr. Dumitru Hapău asupra trecutului parohiei Dersca pe care de altfel o și păstorește, se încadrează preocupărilor de gen care îi animă pe oamenii care se identifică cu locurile unde s-au născut sau în care activează și care resimt necesitatea studierii trecutului ca pe o datorie în fața comunității. Părintele, slujitor de douăzeci de ani în respectiva parohie, ne mărturisește că motivația unei astfel de întreprinderi i-a oferit-o „respectul față de înaintașii care în vremuri extrem de grele au biruit vicisitudinile vieții și ne-au transmis nouă, celor de astăzi, această biserică atât de frumoasă”. (p. 91)

Instituție fundamentală a poporului român încă de la formarea sa, Biserica Ortodoxă s-a aflat mereu în centrul vieții comunităților. Și, de-a lungul timpului, nici biserica din Dersca nu s-a îndepărtat de acest adevăr, oferindu-i autorului un câmp vast de investigație, definit de el însuși prin cuvintele „oameni și fapte din mult iubitul nostru sat Dersca”. Căci, polarizând în jurul ei întreaga suflare a locului, Biserica, ca subiect de cercetare, i-a deschis părintelui perspectiva asupra evoluției istorice a întregii așezări.

Pr. Dumitru Hapău, *Istoria bisericii din Dersca, județul Botoșani*

O NOUȚATE EDITORIALĂ:

Gheorghe - Florin ȘTIRBĂȚ

Ciubotaru, *Istoria Bisericii Ortodoxe botoșănene* (2000), Pr. Ioan Canciuc, *Protopopiatul Dorohoi – Contribuții monografice asupra așezărilor, bisericii și învățământului* (2013). De asemenea, date importante relative la subiectul abordat au fost obținute în urma parcurgerii diferitelor periodice precum „*Anuarul Arhivei Iașilor*”, „*Candela Moldovei*”, „*Dacia literară*”, „*Magazin istoric*”, „*Monitorul Oficial*”, „*Progresul*”, „*Revista Institutului Diplomatic Român*”, „*Revista română*”.

Utilizând în propria metodă investigativă raționamentul deductiv, autorul s-a aplecat ulterior asupra surselor inedite identificate în diferite locații ca: Arhivele Naționale Istorice Centrale, consultând parte din *Fondul Ministerului de Război*, Serviciul Județean Iași al Arhivelor Naționale, în care a parcurs *Fondul Vistieriei*, în marginile subiectului abordat, Serviciul Județean Botoșani, din care a valorificat informații din fondurile *Documente și Personale și familiale (Paul Gore)*. Alături de acestea, este de înțeles că nu puteau lipsi datele furnizate de arhiva parohială Dersca, fundamentale pentru reconstituirea trecutului bisericii locale.

Sistematizând, analizând, interpretând, pr. Dumitru a realizat o incursiune în istoria localității și a bisericii sale pe un interval cronologic vast, început din sec. al XVI-lea și continuat până în anii regimului comunist din România. Autorul a identificat momentele de început ale vieții bisericești locale, un preot Procopie la Dersca fiind atestat în 1515 în timpul domniei domnitorului Moldovei, Bogdan al III-lea (1504-1517). În secolul al XVII-lea, la Dersca funcționa un schit de călugări având o biserică de lemn, iar în anul 1806, proprietarul moșiei, Petrache Cazimir, va construi biserică de zid cu hramul „Sfinții Voievozi Mihail și Gavril”, reabilitată de-a lungul timpului de mai multe ori.

Documentele de arhivă consultate i-au permis autorului să urmărească evoluția moșiei și a relațiilor de proprietate, aspecte strâns legate biserica locală, știut fiind faptul că proprietarii au fost ctitorii și ajutători lăcașurilor de cult. Aflăm așadar că, de-a lungul timpului, Dersca a fost stăpânită de Petre Mavrogheni, cunoscut economist și om politic conservator, de P. Stoianovici, pe seama și în timpul căruia a fost aplicată legea rurală prin împroprietărirea țăranilor în anul 1864, Iosif Uhrinovschi, Hector și fiul său, Eduard de Bürbure de Wesembeek, proprietari de origine belgiană.

Crâmpiele de istorie locală au inclus fireșc și activitățile părinților slujitori ai bisericii din Dersca, notabile în momente de mari încercări ale poporului român. Pr. D. Hapău a identificat 106 eroi căzuți în timpul Primului Război Mondial. Jertfa de sânge a oamenilor locului a fost completată de activitatea spirituală și nu numai a parohului Ion Danalache decorat cu „Medalia comemorativă”. Lui îi revine meritul efectuării lucrărilor de reabilitare a bisericii între 1929 - 1933.

Autorul a insistat apoi asupra suferințelor oamenilor locului și evident asupra consecințelor dramatice pentru viața bisericească a Derscâi pe care le-a implicat ocupația sovietică din cel de-Al Doilea Război Mondial. Au fost prezentate perioadele refugului din anul 1940, a evacuării din 1944, când preoții, fie au activat provizoriu, fie au fost nevoiți să plece din fața tancurilor inamice, împreună cu arhiva parohiei, la Mănăstirea Govora, jud. Vâlcea. Și în acest război, 91 de eroi dintre fiii Derscâi au căzut pe câmpurile de luptă, conform datelor furnizate de autor.

Derscâi au căzut pe câmpurile de luptă, conform datelor furnizate de autor. Parohiei, la Mănăstirea Govora, jud. Vâlcea. Și în acest război, 91 de eroi dintre fiii provizoriu, fie au fost nevoiți să plece din fața tancurilor inamice, împreună cu arhiva perioadele refugului din anul 1940, a evacuării din 1944, când preoții, fie au activat ocupația sovietică din cel de-Al Doilea Război Mondial. Au fost prezentate consecințele dramatice pentru viața bisericească a Derscâi pe care le-a implicat Autorul a insistat apoi asupra suferințelor oamenilor locului și evident asupra efectuării lucrărilor de reabilitare a bisericii între 1929 - 1933.

parohului Ion Danalache decorat cu „Medalia comemorativă”. Lui îi revine meritul sânge a oamenilor locului a fost completată de activitatea spirituală și nu numai a D. Hapău a identificat 106 eroi căzuți în timpul Primului Război Mondial. Jertfa de bisericii din Dersca, notabile în momente de mari încercări ale poporului român. Pr. Crâmpielele de istorie locală au inclus fireșc și activitățile părinților slujitori ai origine belgiană.

Uhrinovschi, Hector și fiul său, Eduard de Bürbure de Wesembeek, proprietari de fost aplicată legea rurală prin împroprietărirea țăranilor în anul 1864, Iosif economist și om politic conservator, de P. Stoianovici, pe seama și în timpul căruia a de-a lungul timpului, Dersca a fost stăpânită de Petre Mavrogheni, cunoscut faptul că proprietarii au fost ctitorii și ajutători lăcașurilor de cult. Aflăm așadar că, moșiei și a relațiilor de proprietate, aspecte strâns legate biserica locală, știut fiind Documentele de arhivă consultate i-au permis autorului să urmărească evoluția lungul timpului de mai multe ori.

construi biserică de zid cu hramul „Sfinții Voievozi Mihail și Gavril”, reabilitată de-a având o biserică de lemn, iar în anul 1806, proprietarul moșiei, Petrache Cazimir, va Dersca fiind atestat în 1515 în timpul domniei domnitorului Moldovei, Bogdan al III-lea (1504-1517). În secolul al XVII-lea, la Dersca funcționa un schit de călugări identificat momentele de început ale vieții bisericești locale, un preot Procopie la XVI-lea și continuat până în anii regimului comunist din România. Autorul a istoria localității și a bisericii sale pe un interval cronologic vast, început din sec. al Sistematizând, analizând, interpretând, pr. Dumitru a realizat o incursiune în fundamentale pentru reconstituirea trecutului bisericii locale.

acestea, este de înțeles că nu puteau lipsi datele furnizate de arhiva parohială Dersca, informații din fondurile *Documente și Personale și familiale (Paul Gore)*. Alături de marginile subiectului abordat, Serviciul Județean Botoșani, din care a valorificat Serviciul Județean Iași al Arhivelor Naționale, în care a parcurs *Fondul Vistieriei*, în Naționale Istorice Centrale, consultând parte din *Fondul Ministerului de Război*, aplecat ulterior asupra surselor inedite identificate în diferite locații ca: Arhivele Utilizând în propria metodă investigativă raționamentul deductiv, autorul s-a *Oficial*”, „*Progresul*”, „*Revista Institutului Diplomatic Român*”, „*Revista română*”.

Iașilor”, „*Candela Moldovei*”, „*Dacia literară*”, „*Magazin istoric*”, „*Monitorul Anuarul Arhivei*” fost obținute în urma parcurgerii diferitelor periodice precum „*Anuarul Arhivei învățământului*” (2013). De asemenea, date importante relative la subiectul abordat au Ciubotaru, *Istoria Bisericii Ortodoxe botoșănene* (2000), Pr. Ioan Canciuc,

După război, viața comunității din Dersca și a bisericii parohiale a fost marcată de instaurarea regimului comunist. Între dramele individuale care au însoțit acest proces se înscriu și cele ale preoților slujitori, autorul descriind acest cortegiu al suferințelor care includea transformarea casei parohiale în post de Miliție, impunerea la cote obligatorii, anchetarea și torturarea de către Securitate.

Parcurgând lucrarea pr. Dumitru Hapău, consacrată istoriei bisericii din Dersca, ne îndreptățeste să considerăm efortul sfinției sale ca fiind unul meritoriu. Nefiind un specialist al istoriei, părintele încearcă, după cum el însuși mărturisește, „regretul” că nu ar fi făcut „cât trebuia”. Dar munca domniei sale este evidentă, iar entuziasmul, unul pe măsură. Credem totuși că regretul încercat poate fi anulat în perspectivă printr-o reaplecere asupra subiectului abordat, când unele aspecte pot fi iarăși analizate, interpretate, completate. Mai ales că istoria ne oferă această posibilitate.

După război, viața comunității din Dersca și a bisericii parohiale a fost marcată de instaurarea regimului comunist. Între dramele individuale care au însoțit acest proces se înscriu și cele ale preoților slujitori, autorul descriind acest cortegiu al suferințelor care includea transformarea casei parohiale în post de Miliție, impunerea la cote obligatorii, anchetarea și torturarea de către Securitate.

Parcurgând lucrarea pr. Dumitru Hapău, consacrată istoriei bisericii din Dersca, ne îndreptățeste să considerăm efortul sfinției sale ca fiind unul meritoriu. Nefiind un specialist al istoriei, părintele încearcă, după cum el însuși mărturisește, „regretul” că nu ar fi făcut „cât trebuia”. Dar munca domniei sale este evidentă, iar entuziasmul, unul pe măsură. Credem totuși că regretul încercat poate fi anulat în perspectivă printr-o reaplecere asupra subiectului abordat, când unele aspecte pot fi iarăși analizate, interpretate, completate. Mai ales că istoria ne oferă această posibilitate.